

అనంతపురం జిల్లా కరువుకు శుష్క వాగ్దానాలే శరణ్యమా?

అగ్రా అంటే తాజ్ మహల్ గుర్తుకు వచ్చినట్లు, ఢిల్లీ అంటే పార్లమెంట్ భవనం గుర్తుకు వచ్చినట్లు, అనంతపురం జిల్లా అంటే కరువులు గుర్తుకు వస్తాయి; వలసలు గుర్తుకు వస్తాయి; రైతుల ఆత్మహత్యలు, నేతన్నల ఆత్మహత్యలు గుర్తుకు వస్తాయి; ఆడపడుచుల్ని వివణి వీధికి తార్చే అమానవీయ సంఘటనలు గుర్తుకు వస్తాయి. దేశ వ్యాప్తంగా పత్రికా రంగంలోనూ, విశ్వ విద్యాలయ పరిశోధకులలోనూ అనంతపురం జిల్లా ప్రాముఖ్యత పొందింది, ఈ సమస్యల ద్వారానే. 1951లో ఈ ప్రాంతాన్ని పర్యటించిన 'ఎకనమిక్ అండ్ పాలిటికల్ వీక్లీ' విలేఖరి భయంకరమైన కరువు పరిస్థితులను, తాగునీటి కరువులను వివరిస్తూ ఒక వ్యాసం రాశాడు. అప్పటికీ, ఇప్పటికీ మధ్య 66 సంవత్సరాల కాలం వెళ్ళిపోయింది. కానీ పరిస్థితులు మారలేదు. అయితే కరువు పరిస్థితులు ప్రజా జీవనంలో మరింత సంక్లిష్ట సమస్యలను సృష్టించినాయి. అంతే తేడా. ఈ పరిస్థితులకు పాలకులు సిగ్గుపడాలో, ఈ ప్రాంతంలో నివసిస్తున్నందుకు ప్రజలు సిగ్గుపడాలో అర్థంకాని పరిస్థితి.

ఉమ్మడి మద్రాసు రాష్ట్రంలో అసెంబ్లీలో అప్పటి కమ్యూనిస్టు నాయకులు తరిమెల నాగిరెడ్డి, చంద్ర పుల్లారెడ్డిగార్లు రాయలసీమ కరువుల గురించి, ప్రజల బాధల గురించి అనర్గళంగా ఉపన్యసించినట్లు తెలుస్తున్నది. ఇప్పుడు మాట్లాడేవారు లేరు. కాంట్రాక్టులు, కమీషన్ల దండాకే పరిమితమవుతున్నవారు మన ప్రజా ప్రతినిధులు. సరే! ఇక కరువుల నేపథ్యాన్ని గురించి తెలుసుకుందాం.

వరుస కరవులు - వ్యవసాయం

తెలుస్తున్న చారిత్రక ఆధారాల ప్రకారం 1972 నుంచీ నేటివరకూ జిల్లాలో కరువులు వస్తూనే ఉన్నాయి. 1876లో వచ్చిన ధాతుకరువు ప్రజల మూల్యలను పిప్పి చేసింది. ఇన్నేళ్ళ క్రమంలో వచ్చిన మార్పు ఏమిటంటే ప్రతి రెండేళ్ళకు ఒకసారి వచ్చే కరువు, ప్రతి మూడేళ్ళకు ఒకటి నాలుగేళ్ళకు ఒకటిగా ప్రయాణిస్తూ, మధ్యలో ఖాళీ లేకుండా (అంటే పంట సంవత్సరాలు) లేకుండా ఉండే దశకు చేరుకున్నాయి. 2016 ఖరీఫ్ 8వ సంవత్సరం - అంటే గత ఎనిమిది సంవత్సరాలుగా జిల్లాలో కరువే.

అనంతపురం జిల్లా అత్యల్ప వర్షపాతం 522 మి.మీ. సాగుభూమి 25 లక్షల ఎకరాలు. వైశాల్యంలో ఉమ్మడి రాష్ట్రంలోనూ, రాష్ట్రం విడిపోయిన తరువాత పరిశేష ఆంధ్రప్రదేశ్ లోనూ సాగుభూమిలోనూ, వైశాల్యంలోనూ పెద్దదే. ఎగుడుదిగుడు భూములు. జిల్లా నైరుతి మూలలో ఉండే రొళ్ళ మండలం సముద్ర మట్టానికి 670 మీటర్ల ఎత్తులో వుంటే, ఈశాన్య భాగంలో వుండే తాడిపత్రి మండలం 274 మీ. ఎత్తులో వుంది. గుంటూరు, క్రిష్ణా రెండు జిల్లాలకంటే, పశ్చిమ, తూర్పుగోదావరి రెండు జిల్లాల కంటే వైశాల్యంలో ఎక్కువ. పూర్తిగా వర్షాధారపు వ్యవసాయం మీదనే ఆధారపడిన జిల్లా. సాధారణంగా వర్షాధారం కింద పంటలు బతకడానికి కనీసం 700 మి.మీ. సగటు వర్షపాతం ఉండాలని వ్యవసాయ శాస్త్రజ్ఞులు చెబుతారు. గత వంద సంవత్సరాల వర్షపాతాన్ని పరిశీలిస్తే వర్షపాతంలో పెద్దగా తేడా లేకపోయినా పడే వర్షపు దినాల సంఖ్య తారుమారు కావడంచేతనే కరువులు అధికమైనాయి. నైరుతి రుతుపవనాలే జిల్లాకు ఆధారం. ఈశాన్య రుతుపవనాలు చుట్టపు చూపుగా వచ్చిపోతాయి. వాటివల్ల పెద్దగా ఉపయోగముండదు. ఈ నైరుతి రుతుపవనాలలో ప్రతి సంవత్సరం 100 నుండి 120 వర్షపుదినాలుండేవి. గత 50 సంవత్సరాలుగా 80 నుండి 100 రోజులకు కుదింపు జరిగితే, గత 25 సంవత్సరాల నుండి 60 నుండి 80 రోజులకు, ప్రస్తుతం 30 నుండి 60 రోజులకు వర్షపు రోజులు కుదించ బడినాయి. దీనితో సగటు వర్షపాతంలో పెద్దగా తేడా లేకున్నా పంటలు సప్లపోతున్న పరిస్థితులు కొనసాగుతున్నాయి.

సాగునీటి వనరుల సంగతి గమనిద్దాం

ఏ ప్రాంతంలోనైనా వ్యవసాయం బతికి బట్టకట్టలంటే కనీసంగా 30 శాతం సాగుభూమికి నీటి వసతి ఉండి తీరాలని 1972లో భారత ప్రభుత్వం నియమించిన ఇరిగేషన్ కమిషన్ చెప్పింది. వర్షాభావం సంగతి పక్కనపెడితే కమిషన్ చెప్పిన ప్రకారం 8 లక్షల ఎకరాలకు సాగునీటి వసతి ఉండాలి. ఒకే ఒక సమ్యక్మైన నీటివనరు తుంగభద్ర ఎగువ కాలువ. 21.50 టిఎంసిలు అధికారిక కేటాయింపులుంటే, పూడిక మూలాన 12 నుండి 15 టిఎంసిలలోపే వస్తున్నాయి. ఇందులో తాగునీటి సమస్య తీవ్రం కావడంతో 6 నుండి 7 టిఎంసిలు తాగునీటికోసం మళ్ళింపు పోగా, 1 లక్షా 40 వేల ఎకరాలకు సమ్యక్ంగా నీరు పారవలసిన చోట సగటున ప్రతి సంవత్సరం 70 నుండి 80 వేల ఎకరాలకు మాత్రమే నీరు అందు తోంది. ఇవి అధికారిక లెక్కలయినా అసాధికారికంగా కాలువ మార్గమధ్యంలో నీటి దోపిడీల కారణంగా రైతులకు రావలసిన నీళ్ళు రావడంలేదు. వేదవతి నదిమీద 4.90 టిఎంసిల బచావత్ కేటాయింపులు ఉన్న బి.టి. ప్రాజెక్టుతోపాటు, పావళ్ళి నది మీద ఉన్న సి.జి. ప్రాజెక్టు (చెన్నరాయ స్వామి గుడి ప్రాజెక్టు) చిత్రావతి నదిమీద ఉన్న యోగివేమన ప్రాజెక్టు, పెన్నానది మీద కుముద్వతి, అప్పర్ పెన్నార్ ప్రాజెక్టులు, హెచ్ఎల్సి స్టేట్ 2 క్రింద కట్టిన పి.ఎ.బి.ఆర్. రిజర్వాయరు (11 టిఎంసిల సామర్థ్యం) పురావస్తు కట్టడాలుగానే దర్శనమిస్తున్నాయి. వరదనీటి ఆధారంగా నిర్మిస్తున్న హంద్రీ - నీవా కాలువ 2013లోనే మొదటి దశ పూర్తయినా ఇంతవరకూ బ్రాంచి కాలువలు, పంటకాలువలు తప్పలేదు. ఒక్క ఎకరానికి కూడా నీరు పారలేదు. హంద్రీ - నీవా ద్వారా 3,45,000 ఎకరాలకు జిల్లాకు నీరిస్తామని ప్రకటించివున్నారు. 2016లో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం జిల్లాలోని చెరువులకన్నీటికి నీరిస్తామని ప్రకటించింది. కానీ వాస్తవంగా అధికారులు ఇచ్చిన వివరాల ప్రకారమే 4-5 మండలాలలోని 27 చిన్న చెరువులకు పాక్షికంగా మాత్రమే నీరిచ్చారు. వారి నివేదిక ప్రకారమే 0.575 టిఎంసిలు (అర టిఎంసికి కొంచెం ఎక్కువగా) ఇచ్చారు.

మరోపక్క జిల్లాకు 37.5 టిఎంసిలు హంద్రీ - నీవా ద్వారా తెచ్చినట్లు పాలకపార్టీ నేతలు ప్రకటిస్తున్నారు. ఒక్క ఎకరాకు కూడా అధికారికంగా నీరివ్వకుండా మిగతా 37 టిఎంసిల నీరు జిల్లాలో ఎక్కడ దాచినట్లు? నిధులను అరిగించుకోగలిగిన సత్తా మన రాజకీయ నాయకులకు ఉందని నమ్మగలం కానీ, నీటిని ఎవరి కంటికి కనపడకుండా దాచగల నేర్పరితనం అలవడినట్లు ఇంతవరకూ తెలియదు! ఇలాంటి మోసకారి ప్రకటనల వల్ల నీళ్ళన్నీ అనంతపురం జిల్లాకు మళ్ళిస్తున్నారని ఇతర ప్రాంతాల రైతులు అపోహలు పడడానికి అవకాశం ఇస్తున్నారు.

మరొక ప్రహసనం ఏమంటే, గత 2016 ఖరీఫ్ లో పంటలు ఎండిపోతున్నాయని వాటిని ఒక తడితో కాపాడాలని స్వయంగా ముఖ్యమంత్రిగారే జిల్లాలో మూడురోజులు మకాంవేసి రోజూ ప్రెస్ మీట్లు పెట్టి రెండువేళ్ళు చూపించాడు. 60 కోట్లతో రెయిన్ గన్లు, ఇతర సరంజామా జిల్లాకు తెచ్చినట్లు, నాలుగు లక్షల ఎకరాల పంట కాపాడగలిగినట్లు అమరావతిలో ముఖ్యమంత్రి అదే రెండు వేళ్ళు చూపిస్తూ విలేఖరులకు చెప్పారు. చంద్రబాబుగారు చెప్పిన నాలుగు లక్షల ఎకరాల్లో ఒక్క ఎకరం పంట కూడా చేతికిరాలేదు. ఈ పరిస్థితుల్లో “నవ్విపోదురుగాక నాకేటి సిగ్గు” లాగా ఈ జిల్లా మంత్రులు - రైతులు సంతోషంగా పండుగ చేసుకుంటున్నారని బొంకుతున్నారు. ఇప్పుడు ఆ 60 కోట్ల సామాగ్రి అంతా తెలుగు తమ్ముళ్ళు తమ అధీనంలో ఉంచుకున్నారని, వాటిని తిరిగి తెచ్చుకోవడానికి అధికారులు నానా అవస్థలు పడుతున్నారని, కొంతమంది అయితే ఏకంగా వాటిని అమ్ముకున్నారని వార్తా పత్రికలలో వార్తలు వస్తున్నాయి.

తీవ్రమయిన తాగునీటి ఎద్దడి

గతంలో పెన్నా, చిత్రావతి, హగరి మిగతా ఉపనదుల ఆధారంగా నిర్మించిన తాగునీటి పథకాలన్నీ నీళ్ళు లేక మూలన పడినాయి. జిల్లాలోని దాదాపు 900 పంచాయతీలలో కనీసంగా 700 పంచాయతీ గ్రామాలు తీవ్రమైన నీటి కొరతను ఎదుర్కొంటున్నాయి. గతంలో పశువుల మేత దొరకక రైతులు పశువులను అమ్ముకుంటుంటే, ఇప్పుడు వాటికి నీటిని సమకూర్చలేక ఉన్నవాటిని అమ్ముకుంటున్నారు. ఒక గీటును చిన్నదిగా చేయాలంటే పక్కన పెద్ద గీతను గీయాలన్న సూత్రం మన పాలకులకు బాగా వంటపట్టి నట్టుంది. అందుకే గతంలో ఏ గ్రామం వెళ్ళినా సాగుకు నీరు కావాలి అనే రైతాంగం ఆ మాట మర్చిపోయి తాగునీటి నీరివ్వండి అంటూ అధికారులను, రాజకీయ నాయకులను ప్రాధేయపడుతున్నారు. తాగునీటి కొరతను కూడా అవకాశంగా మలుచుకోవడానికి నడుం కట్టిన పాలక పార్టీ నాయకులు, అధికారులు ట్యాంకుల ద్వారా నీటి సరఫరాలో దొంగలెక్కులు చూపుతూ ప్రభుత్వ నిధులను దోచుకుంటూ, ప్రజలను కటకటలాడిస్తున్నారు. కలుషిత నీటిని సరఫరా గావిస్తూ ప్రజలను రోగాల బారిన పడజేస్తున్నారు.

2015లో ముఖ్యమంత్రిగారు అనంతపురం జిల్లాలోనే కొన్ని పథకాలు ప్రకటించారు. అందులో ముఖ్యమయినవి (1) తక్కువ ధరకు ‘అన్న’ క్యాంటీన్లను ఏర్పాటుచేయడం (2) మినరల్ వాటర్ ప్లాంట్లు ఏర్పాటుచేసి రెండు రూపాయలకే బిందెడు నీరు ఇవ్వడం (3) వాటర్ గ్రిడ్ ఏర్పాటుచేసి ప్రతి గ్రామానికి తాగునీటి సరఫరా చేయడం. అయితే ఇంతవరకూ ఒక్క క్యాంటీన్ ఏర్పాటుచేయలేదు. మినరల్ వాటర్ ప్లాంట్లు జిల్లాలో 4-5 చోట్ల మాత్రమే ప్రారంభించి నెల తిరుగకుండానే మూసివేశారు. వాటర్ గ్రిడ్ ఏర్పాటును పూర్తిగా విస్మరించారు. వాటర్ గ్రిడ్ ద్వారా నీరు సరఫరా గావిస్తే తాగునీటి కొరతతో ఖాళీ అవుతున్న గ్రామాల సంఖ్య ఆగిపోయేది. అన్నీ ‘అరచేతిలో వైకుంఠం’లాగే ఉండిపోతున్నాయి!

కరువులతో గ్రామాలలో మారిన పరిస్థితులు

ఒకటి, రెండు సంవత్సరాలు కాదు; వరుసగా సంవత్సరాలకు సంవత్సరాలు కరువుల బారిన పడుతున్న గ్రామాలలో చాలా మార్పులు చోటుచేసుకుంటున్నాయి. హైదరాబాదు కేంద్రంగా “సెస్” సంస్థ ప్రకటించిన నివేదిక (ఈనాడు 10.1.2017) ప్రకారం అనంతపురం జిల్లా మానవాభివృద్ధి సూచికలో అధమ స్థానంలో వుంది. ఎస్.సి. బాలికలు 14.8 శాతం, బాలురలో 12.4 శాతం ప్రాథమిక స్థాయిలో బడి మానివేస్తున్నారు. ఎస్టీ బాలికలు 14.6 శాతం, బాలురు 10.4 శాతం బడులు మానివేస్తుండగా జిల్లాలో సగటున తరగతి గదికి 23.7 శాతంమంది ఉన్నట్లు సంస్థ నివేదిక పేర్కొంది. మరుగుదొడ్లు రాష్ట్రస్థాయిలో 48 శాతం ఉంటే జిల్లాలో 36.8 శాతం వున్నాయి. 2011 సంవత్సరంతో పోలిస్తే 6.43 శాతం మగవారు ఉపాధి కోసం వలసలు వెళ్ళిపోయారు. ఆరోగ్యపరంగా చూస్తే 58 శాతం పెద్దలలో రక్తహీనత ఉండగా కౌమార దశలో వున్నవారిలో 65 శాతం, 6 నెలల నుంచి 59 నెలల మధ్య శిశువులలో 75.6 శాతం మంది రక్తహీనతతో బాధపడుతున్నారని సంస్థ తన నివేదికలో పేర్కొంది. సర్వశిక్షా అభియాన్ లెక్కల ప్రకారమే జిల్లాలో 2755 మంది పిల్లలు బడి మానివేశారని తల్లిదండ్రులు వలసపోవడంతో 2015 మంది పిల్లలు ఏ ఆదరణా లేక ఇంటిపట్టునే అమ్మమ్మ, నాయనమ్మల వద్ద వుంటున్నారని గణాంకాలు చెబుతున్నాయి. 2017 చివరి సంవత్సరం ఇంటర్ ఫీజులు కట్టడానికి ఆర్థిక స్థోమత లేక 1500 మంది పరీక్ష ఫీజులు కట్టలేక విలువైన సంవత్సరాన్ని పోగొట్టుకున్నారని కూడా ఎస్ఎస్ఎస్ వెల్లడించింది.

2016 సంవత్సరంలోనే జిల్లా నుంచి దాదాపు నాలుగున్నర లక్షల మంది వలసలు వెళ్ళినారని ప్రభుత్వ అధికారులే ప్రకటిస్తున్నారు. వీరిలో చాలామంది కర్నాటక, తమిళనాడు, కేరళ రాష్ట్రాలకు వలసలు వెళ్ళి భాషలు, ప్రాంతాల భౌతిక పరిస్థితులు తెలియక దుర్భర పరిస్థితులలో బతుకుతున్నారు. చిన్నపిల్లలు లేనివాళ్ళు కుటుంబాలు మొత్తం వలస వెళ్ళితే, చదువుకుంటున్న పిల్లలను ఇళ్ళ వద్ద వదిలి మునిసిపాలిటీని కాపలాగా వదిలి వెళ్తున్నారు. ఈ పిల్లలు తల్లిదండ్రుల ప్రేమకు దూరమై ఆలనాపాలనా లేక పెరుగుతున్నారు. ఇక వృద్ధుల పరిస్థితి వర్ణనాతీతం. వృద్ధాప్యంలో వారు అనారోగ్యం పాలయితే చూసేవారులేరు. 10.2.2015 ఆంధ్రజ్యోతిలో “చేదు నిజం” పేరున వచ్చిన వార్తకు విలేఖరికి బహుమతి దక్కింది. ఆ వార్తలోని విషయం ప్రకారం ప్రసవమయిన మరుక్షణం నుంచే తల్లి

బిడ్డకు స్థనమిస్తే బిడ్డకు అలవాటవుతుందని పోతపాలతో పెంచమని ముసలివాళ్ళకు అప్పచెప్పి పయనమయిన భార్యభర్తల కథనం ఇది. కదిరిలోని పదిమండలాలు ఇటువంటి సంచలన వార్తలకు నిలయంగా వున్నాయి. ఇక తల్లి మాత్రమే కాదు; పాలు తాగే నెలల పిల్లలు ఉన్నవారు సైతం పాలు రాకుండా మందులు మింగి ముసలివాళ్ళకు పసిగుడ్డును అప్పచెప్పి పయనమయిన కథనాలెన్నో వున్నాయి.

ఇదే ప్రాంతంలో సమాజానికి మాయని మచ్చలా, నాగరిక సమాజం తలదించుకునేలా మహిళలు పనుల పేరిట దుబాయ్ తదితర ప్రాంతాలకు ప్రయాణమవు తున్నారు. భాషరాని ఒంటరి మహిళలు దళారుల చేతుల్లో, యజమానుల చేతుల్లో ఏ విధంగా లైంగిక దాడులకు, శారీరక హింసలకు గురవుతున్నదీ కథలు వస్తున్నాయి. అదేవిధంగా ఉపాధి పేరుతో ఢిల్లీ, బొంబాయి, పూనా, తదితర నగరాలకు చడీ చప్పుడు లేకుండా మహిళల్ని ఎగుమతి చేసే మాఫియా కార్యకలాపాలు సాగుతున్నాయి. పోలీసులు, లాయర్లు, రాజకీయ నాయకుల అండతో బ్రోకర్లు తమ దందాను కొనసాగిస్తున్నారు. ప్రభుత్వం దీనిని నేరమయ కార్యకలాపాలకిందే చూస్తున్నది. కానీ దీనికి కారణమైన కరువుల నివారణకు మహిళలకు ఉపాధి పెంచడానికి చర్యలు తీసుకోవడం లేదు. ఈ అమానవీయ వ్యవహారాలు సాంఘిక సమస్యగా కనపడినా దీని వేళ్ళు కరువులో వున్నాయి. గ్రామీణ ప్రాంతాలలో వ్యవసాయరంగంలో ఉపాధి అవకాశాలు సన్నగిల్లడంతో ఉత్పన్నమయిన కుటుంబ కలహాలు, ఆర్థిక సంక్షోభాలు కలిసి మొత్తం సమాజాన్ని నేరమయం గావిస్తున్నాయి. ప్రభుత్వాలు ఒకవేళ ఆర్థిక స్థాయిని పునరుద్ధరించినా దిగజారిపోయిన సాంఘిక విలువలు, జీవన పరిస్థితులు, కుటుంబ సంబంధాలను తిరిగి పూర్వస్థితికి చేర్చడం అంత సులభమైన విషయం కాదు. 1939 నుంచీ 1945 వరకూ రెండవ ప్రపంచయుద్ధ కాలంలో బెంగాల్ లో కరువు పరిస్థితులను వివరిస్తూ భూని భట్టాచార్య అనే రచయిత తన 'So Many Hungers' లో వివరిస్తున్న పరిస్థితులకు అనంతపురంజిల్లా గ్రామీణ ప్రజల పరిస్థితులు తీసిపోవు.

○○○○○○